

Porro Massilienses interioris inspirationis gratiam ad perseverantiam agnoscebant, nec hanc alio sensu in nostra potestate sitam esse videbant, quam quod irrevocabili, indeclinabili, & insuperabili gratia ab Augustino commendata nobis a Deo dari pernegarent. (De Corrept., & Grat. cap. 12.) Quare sanctissimus Doctor cap. 7. libri hujus, veram Massiliensium hypothesein fore ait, si primarum integritatis privilegio homines potirentur: quae tamen minus adhuc vera foret, si interioris inspirationis gratiam respicissent, quam Augustinus in statu innocentiae necessariam agnovit libro de Correptione, & Gratia. Non est hoc, inquit, omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc sunt; fuerat in homine antequam caderet. . . . Post casum autem hominis non nisi ad gratiam suam Deus voluit pervenire. . . . ut homo non recedat ab eo.

(Vide Animadv. 21.) Neque movere quemquam potest, quod passim apud Augustinum, Prosperum, & Hilarium legere est, contendisse scilicet Massilienses, initium fidei a nobis, non ex Dei dono esse, ex libero arbitrio sobolescere, nec illud Deum in nostris cordibus operari, sed ex bono naturae usu proficisci. Quasi vero in hypothesei gratiae interioris, modo versatilis illa sit, liberoque arbitrio subdita, supponi haec ipsa non possint, ac etiam debeant? Certe Augustinus gratiam interiori Adamo, atque Angelis datam contendit, auxilium videlicet sine quo bonum velle non possent: & tamen has ipsas loquendi rationes usurpat, de Adamo, & Angelis sermonem instituens; ob id unum quod illos efficaci gratia destitutos contenderet. Auxilio nimirum, quo Deus in eis operaretur, ut vellent, lib. de Corrept., & Gratia cap. 11. Angeli sancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi. . . . Quod tunc ita liberum erat, ut bene velle posset, & male. Capite 10. Per ipsum liberum arbitrium in veritate steterunt. Capite 12. Perseverare, & non perseverare in hominis relinquatur arbitrio. Quid ergo vetat Augustinum, ejusque discipulos, ita de initio fidei juxta Semipelagianorum hypothesein pronuntiasse, tamen illi internam ad illud gratiam ponerent; ob id videlicet unum, quod eam libero arbitrio subditam essent? Ratio etiam in promptu est. Cum enim interna inspiratio, Dei dono licet immissa, non nisi versatilis poneretur ab eis, nec ipsa sui tribueret usum, sed e contrario eum, quantum quantum esset, a libero arbitrio emendicaret, a quo indifferentiae determinationem, applicationemque fortiretur, reliquam erat, ut fidei initium libero arbitrio, seu primo fonti, atque radici tribueretur. Quamquam in hoc haeretici non essent, sed summe Catholicis, quod vellent gratiam ad fidei, & salutis initium necessariam, talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Quae cum ita sint, ut ad institutum, unde divertimus, redeamus: non ideo Semipelagiani, Deum, ut a peccato purgemur, voluntatem nostram expectare contendebant, quod nulla prorsus inspiratio, & excitatio praecederet; sed quod versatilis, & indifferens inspirationis, atque excitationis determinatio, applicatio, & usus a libero expectaretur arbitrio. Quare dum oppositum Araucana Synodus statuit, versatilem, humanisque nutibus subditam gratiam explosisse censenda est; eamque ex opposito statuisse, quae nulla prorsus ratione voluntatem expectat, sed intima efficaciam sibi faciat consentientem.

Quamquam etiam daremus, Semipelagianos gratiam praevientem etiam versatilem, ad salutis initium pernegasse; eosque primos voluntatis conatus, excitanti gratia praevidentem agnovisse; ab

insigni sacrae Synodi depravatione excusari non posset Molinianus Interpres, qui id unum laudato Canone (Pag. 109.) definitum obtendit: Deum non expectare, ut ipsam voluntatem humana determinet, ad nobis gratiam conferendam. Quandoquidem nihil eo Canone de prima excitanti gratiae collatione decernitur; nec Deus voluntatem nostram nullatenus expectare dicitur, ut sua nos excitante gratia praeveniat, sed ut a peccato purgemur, purgarique velimus. Cujus eam rationem assignat, quod illa ipsa, qua purgari volumus, bona voluntas, Spiritus Sancti infusione fiat in nobis. Ut hinc merito colligamus, Deum etiam post excitatum misericorditer liberum arbitrium, consensum ejusdem, ut purgari, & justificari velit, nullatenus expectare, sed facere: atque ita efficaciam gratiae a libera cooperatione, per Scientiam Mediam explorata, nullo pacto pendere, sed illi ipsi esse congenitam.

XXVII.

LIBELLI SUMMA.

(Pag. 110. & 111.) Gratiam se ipsa efficacem extendi non posse ait, ex Concilio Tridentino, sessione 6. de justificatione, Can. 3. quo tamen, ut ait, universa Ecclesiae doctrina de Gratia praevientem continetur: Si quis dixerit, sine Spiritu sancti inspiratione, atque adjutorio hominem credere, sperare, aut poenitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.

ANIMADVERSIO.

Quam multa ex Capitibus, Canonibusque sessionis sextae Synodi Tridentinae a gratiae se ipsa efficaci defensoribus exerantur, nihil hic attinet enarrare, ut Danielis in iis excutiendis negligentiam rideamus. Legat, qui spartam hanc exequi velit, eruditissimi Patris Antonini Reginaldi, de mente Concilii Tridentini circa gratiam se ipsa efficacem, praclarissimum opus. Age tamen, & in uno sextae sessionis Canone 3. haereamus.

Ex hoc gratiam se ipsa efficacem facile erui, brevi observatione demonstro. Ubi semel gratia adjuvans, ut ab excitante distinguitur, praevient voluntatem, se ipsa efficax reputanda est. Quia cum nemo adjuvetur, nisi & ipse aliquid operetur, (hoc enim adjutoris, & adjutorii nomen sonat) fieri nequit, ut gratia adjuvet alique, nisi, & is operetur, & agat. Adeoque si gratia adjuvans, etiam ut ab excitante distincta est, voluntatem re ipsa praevient, haud dubie colligendum, dari gratiam praevientem, quae voluntatis operatio certo, & infallibili nexu connectitur: idque ex ipsius adjutorii natura, non ex voluntatis assensu; cum illum ipsum nexum habeat, ut praevient voluntatem. Id porro gratiae se ipsa efficaci nomine intelligi, novit Daniel. Jam vero non solum excitantem, sed etiam adjuvantem gratiam, praevientem, & ipsam esse, laudatus Canon discrete significat; dum adjutorium non fecus ac inspirationem, praevire hominem statuit, ut credat, speret, poenitentiam agat.

At si quid lucis ea verba desiderant, hanc a Capite 5. ejusdem sessionis accipiant, ubi haec ipsa praevientis gratiae doctrina paulo fufius explicatur. Declarat praeterea sancta Synodus, ipsius justificationis exordium in adultis, a Dei per Christum Jesum praevientem gratia sumendum esse: hoc est, ab ejus vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur, ut qui per peccata a Deo averfi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam, ad convertendum se ad suam ipsorum justifica-

110-

tionem, eadem gratia libero assentiendo, & cooperando disponatur. Quis non hic adjuvantem gratiam, eandem praevientem vocari videat? In primis enim de gratia praevientem, quae justificationis exordium est, sermonem habens sacra Synodus, Dei vocationem esse docet, qua per excitantem, & adjuvantem gratiam, ad justificationem homines vocat. Secundo homines per excitantem, & adjuvantem gratiam ad justificationem, & conversionem disponi decernit: dispositionem autem praecedere necesse est. Tertio, homines ita per excitantem, & adjuvantem gratiam disponi ait, ut vi utriusque actum, quo assentiuntur, & cooperantur, eliciant. Cooperatio igitur, & assensus, excitantis, & adjuvantis gratiae effectus est: quod utique fieri nequit, nisi gratia adjuvans, praeviens & ipsa sit.

XXVIII.

LIBELLI SUMMA.

(Pag. 112. 113. 114.) Pergit ad Augustinum, in quo ut primum gratiae se ipsa efficaci, & definitionem, & nomen desiderari monuit, observatione dignum ait, Janfenium, ejusque discipulos palam profiteri, Thomistarum systema de gratia se ipsa efficaci, hoc est, physicam praedeterminationem ex Augustini mente non esse. Indeque consecutionem hanc elicit: gravem subesse rationem, ut gratiam se ipsa efficacem, qualis a Thomistis asseritur, Augustini dogma non esse existimemus.

ANIMADVERSIO.

De primo jam dictum Animadversione 16., & 17. Quod alterum attinet, observatione longe dignius existimo, Theologum Molinianum, Janfenii, ejusque defensorum auctoritate certare contra Thomistas, ubi de internoscenda Augustini mente quaestio vertitur. Certe ut suam illam ex praemissa observatione consecutionem eliciat, Janfenium, ejusque defensores, optimos Augustini interpretes habere debet: alias imprudenter sancti Doctoris mentem ex illorum attestatione, atque suffragio colligeret. An ergo Danieli placet, ut illos eo titulo, ac nomine habeamus? Id si velit, vereor ut non satis Societatem suam habeat consentientem.

Sed quid lectores suos aequivoce, quid flexibus detinet, & illudit, ut Thomistas a caeteris victicis gratiae defensoribus damnatos effutiat? Duo gratiae se ipsa efficaci systemate contineri nemo nescit. Alterum, quod Theologici instituti maxime detinet, ex Scripturis, Conciliis, ac Patribus delibatum: Alterum ad philosophicas institutiones propius attinens. Primum, quo stat Theologici dogmatis summa, gratiam ponit se ipsa ut a Deo est, efficacem, omni, congruentium circumstantiarum consideratione seposita. Atque id nemo verus Augustini discipulus negat. Alterum, quod appendicis instar haberi potest, inquit, qui fieri tandem possit, ut gratia eo pacto efficax, voluntatis suapte natura indifferentis, ac liberae consensus rapiat, eumque, ut loquitur Augustinus, indeclinabiliter, & insuperabiliter eliciat? Num sola, quae gratiae congenita est, delectatione victrici, an superaddita praedeterminatione aliqua physica, quae passivam voluntatis indifferentiam tollat? Quo capite Thomista ab aliis plebisque Augustini discipulis dissentit. Perperam ergo quaecumque illud doctrinae diffidum exaggerat Theologus Molinianus; ut, qui in nonnullis duntaxat Augustiniani systematis appendicibus dissentit, in ipsa systematis summa diffidere videant.

Serry Tom. V.

tur. Maxime cum, & ipsi gratiae se ipsa efficaci oppugnatores graviori inter sese diffidio committantur; non civili illo duntaxat, verum etiam domestico; nec oppositi duntaxat systematis appendices, sed ipsam doctrinae summam petente.

Addam, Janfenium, ad quem nos Molinianus Actor provocat vel invitos, physicam praedeterminationem minime sustulisse, sed de variis illius admittendae rationibus disputasse. Pro gratia enim physice praedeterminante decernat, tamquam pro aris, ac focus lib. 8. de Gratia Salvatoris cap. 3. cui hunc titulum dedit: *Adjutorium Christi determinat, ac etiam praedeterminat physice voluntatem, ut velit, & ardentius velit, & ex quo capite istud accidat.* Idque vult unum, illius admittendae necessitatem, non ex indifferentia voluntatis, aut sub causam auctiori subordinatione, sed ex una laese, ac faciatae voluntatis infirmitate, juxta Augustini sententiam, derivari.

XXIX.

LIBELLI SUMMA.

(A pag. 115. usque ad 122.) Duo elidit Augustini loca, ex libro de Gratia Christi petita, quae gratiam se ipsa efficacem adstruunt alique: primum quidem ex capite 10. desumptum, his verbis: Sed nos eam gratiam volumus iste aliquando facatur, qua futura gloria magnitudo non solum promittitur, verum etiam creditur, & speratur; nec solum revelatur sapientia, verum & amatur; nec suadetur solum omne, quod bonum est, verum & persuadetur. . . . Hanc debet Pelagius gratiam profiteri, si vult non solum vocari, sed esse Christianus. Alterum ejusdem ferme sententiae ex capite 25. delibatum: *Definat itaque jam Pelagius, &c. Ex iis scilicet gratiam duntaxat interioris inspirationis, & illuminationis extendi contendit Daniel, qualem Pelagius profiteri detrectabant, sola legis, atque doctrinae gratia contenti.*

ANIMADVERSIO.

Sic sane, qui altissimas, gravissimasque quaestiones extremis labris attingant, expedire se laqueo putant. At qui rem totam ab intimis principii petunt, haud ita expeditam putant argumenti difficillimi solutionem. Enimvero, qui eo ad gratiam se ipsa efficacem adstruendam momentum nituntur, alterum praemittunt Historiae Pelagianae caput, multisque probare fatagunt: nimirum Pelagianos tertio saltem, ac quarto erroris statu, illuminationis, & inspirationis gratiam agnovisse, illosque nihilofecius ab Augustino, tanquam in lege, atque doctrina haerentes fuisse exagritos, quod is nudas illas illustrationes, ac suasiones, legis, atque doctrinae loco haberet: juxta illud ejusdem Capitis 10. *Ad doctrinam pertinere, cum suadetur omne, quod bonum est.* Quo quidem Magistri principio nixus Prosper Aquitanicus, Semipelagianam gratiam in internis certe illustrationibus, ac suasionibus positam, tanquam normam legis habentem exufflat in *Garmine contra ingratos*:

Non hoc consilio tantum, hortatus benigno, suadens, atque docens, quasi normam legis haberet

Gratia: sed mutans intus, mentem, atque re-formans;

Vasque novum ex fracto fingens, virtute creandi.

Yyy

Hac

Hæc de postrema Pelagianæ sectæ periodo, Clementi VIII, datique Censoribus sententia stetit, in celeberrimis Auxiliorum Congregationibus: tamque subinde gravissimis tractationibus: propugnatur Thomas de Lemos, Didacus Alvarez, alique primæ notæ Scholæ Thomistica Professores. Jam si sic est, quis non videat in fumum abire Danielis effugium; aliudque Augustino in animo fuisse, quam ut illas ipsas a Pelagianis gratias extorqueret, quas ipsimet postrema erroris periodo fatebantur?

Hoc igitur erat Moliniano Disputatori demonstrandum: Pelagianos postremo erroris agone, nullam internam gratiam agnovisse, solamque gratiæ loco externam legem, atque doctrinam prædicasse. Erant illi Theologorum aliter statuentium fundamenta suffodienda, ut superstructi argumenti vim elideret. At tantum laboris, & operæ in Theologica tractatione non posuit, ut rem omnem a radicibus rimaretur.

Ad hæc, qui Augustini momenta ex libro de Gratia Christi delibata, propositæque ab eo Pelagianæ sectæ Magistris, si Catholicis esse vellent, fidei professiones urgere soleat, eam præcipuo loco habent, quæ Capite 24. exarata est: *Legant ergo, & intelligant, intueantur, atque fateantur, non lege, atque doctrina infonante forinsecus, sed interna, & occulta, mirabili, ac ineffabili potestate, operari Deum in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates.* Quo ex loco colligunt, gratiam, qua Deus bonas voluntates operatur in nobis, non a scientia futuri consensus, & circumstantiarum exploratrice, sed a divina omnipotentia, supremaque in voluntatis imperio certitudinem obtinere; qui gratiæ se ipsa videlicet character est. Ecquid enim tam ineffabilis, tamque mirabilis potestatis esset, tunc solum efficaciter hominem vocare, cum capta circumstantiarum opportunitate condensus haud dubie prævideretur? Providæ sapientiæ dicatur id esse, bene est: at mirabilis, & ineffabilis potestatis, nemo dicet, nisi qui verbis abuti velit.

XXX

LIBELLI SUMMA

(A pagina 123. ad 130.) Celeberrimum Augustini locum expendit, ex capite 12. libri de Correptione, & Gratia desumptum: *Subventum est igitur infirmitati voluntatis humane, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur, &c.* Eaque denuo congerit, quæ in peculiari Divi Augustini Defensione (*Defensio de S. Augustino contra M. de Launoy.*) commentus erat, ut undecimum, ac duodecimum libri illius caput, (quo sanctissimus Doctor, *adjutorium quo in statu naturæ lapsæ tam discrete defendit*) non de gratia actuali, ad quoslibet pietatis actus necessaria, intelligendum ostenderet; sed de peculiari providentia, qua electos suos per varios vitæ casus, ad beatum tandem finem perducit.

ANIMADVERSIO

Toto aberrat officio Theologus Molinianus: ac quo magis de novo sibi invento gloriatur, ac plaudit, eo majori cura venit exagitandus. Quod ut ego feliciter exequar, falsa a veris, que suo illo procofo systemate miscet, caute fecerim.

Certum in primis, Augustinum de gratia perseverantiae sani, ac lapsi hominis ex instituto disputare, & qua parte una ab altera distinguitur, multis ostendere.

Certum pariter, gratiam perseverantiae, in statu naturæ lapsæ, in peculiari quadam actuali gratia sitam non esse, qua fiat, ut electi in ipso fidei, ac dilectionis actu animam agant. Ea quippe fors non omnibus accidit.

Certum demum, magnum illud, & inestimabile perseverantiae donum, non in solis gratiæ actualibus positum esse, quibus electos ad vitæ æternæ meritum comparandum, edendosque pietatis actus efficaciter moret: sed peculiarem etiam providentiam importare, qua Deus ita varios vitæ casus ordinat, disponit, ac dirigit, ut tametsi lapsu temporis, & labantur, & surgant, attamen non nisi in charitate, atque iustitia ex hac luce rapiantur.

Est falsum omnino est, ea, quæ Augustinus de adjutorio, quo perseverant, & salvantur electi, deque beneficiis, quibus electi certissime liberantur, iis in capitibus cumulativissime disputat, de peculiari providentia debere intelligi: ad gratias autem actuales, quibus velle, & perficere operatur in nobis, queque in perseverantiae partem veniunt, nullatenus, aut saltem minus præcipue pertinere.

Falsum pariter, quæ de gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter agente statuit sanctissimus Doctor, de gratia actuali, nulla omnino ratione accipi posse. Quæ duo a vero procul abire, adversus novi systematis architectum, demonstrare aggredior.

Futilis, ac ludicra in primis est observatio, ex qua una totam mysterii hujus altitudinem pendere, ait pag. 123. *Augustiniana Defensio.* Idcirco scilicet Augustinum, tam disparam integri, ac sani hominis gratiam ad perseverandum posuisse; quod lapsi hominis perseverantia non ab una, alterave actuali inspiratione pendeat, sed a peculiari insuper providentia, qua Deus ita varios vitæ casus disponit, regit, & ordinat, ut charitate demum informati animam agant: cum contra Adami in statu innocentie perseverantia, ex unico voluntatis actu penderet, quo Dæmonis tentationem superaret. Ecquis, quæso, id certo futurum Danieli revelavit? Equidem ita in Angelis contigisse, ut primo plenæ libertatis actu confirmationem in gratia, & æternam beatitudinem obtinerent, propugnât Angelica Schola: verum Adammum in statu innocentie confirmatum iri, ex quo primam tentationi resistisset, negat ubique passim Doctor Angelicus. Sic 1. part. quest. 100. art. 2. cum hanc sibi objectionem, quarto ordine proposuisset: *Angelus adhaerens Deo, aliis peccantibus, statim est in iustitia confirmatus, ut ulterrius peccare non possit: ergo similiter, & homo si tentationi resistisset, confirmatus fuisset:* Respondet: *Ad quartum dicendum, quod non est simile de homine, & Angelo. Nam homo habet liberum arbitrium ventibile, & ante electionem, & post: non autem Angelus, sicut supra dictum est, cum de Angelis ageretur. Sic in 2. Sent. dist. 20. quest. 2. art. 3. ad 5. Dicendum, quod probabile videtur, quod si Adam in prima tentatione persistisset, nondum statim confirmationem iustitiae fuisset adeptus. Sic demum quest. 5. de malo art. 4. ad 8. Dicendum, quod secundum quosdam, si Adam non peccasset tentatus, statim confirmatus fuisset in iustitia: & omnes posteri ejus confirmati in iustitia nascerentur. Sed hoc credo esse falsum.* Quibus omnibus paria habet Quodlibeto 5. art. 8. Et quidem superata priori tentatione, annos longe multos ducere potuit primus homo, antequam ad beatam immortalitatem perveniret. Quibus porro certo sponderare audeat, eum toto illo temporis tractu nullam alteram cum Dæmone luctam subiturum, Deo ita permitteute, ut ejusdem obedientiam, ac fidem probaret magis?

Quid

Quid plura? Demus Adamum priori tentatione superata; statum perseverantiae, justitiaeque confirmationem adepturum fuisse: non illico consequens foret, filios, ac nepotes, iustitiæ confirmationem jure natalium habituros. Explicatissima Doctoris Angelici sententia est in 2. Sent. dist. 20. quest. 2. art. 3. ad 5. *Si tamen, inquit, concedatur, quod Adam confirmatus fuisset statim post victoriam tentationis, adhuc non sequitur, quod filios confirmatos in iustitia genuisset.* Quin etiam 1. part. quest. 100. art. 2. probat ex instituto, quod pueri in statu innocentie nati, non fuissent in iustitia confirmati. Fuissent igitur illi, quantumvis ab ortu justitiae, & innocentes, tentationibus exercendi. Ecquis sciat quot, quantisque, & quam diu? Ingentis, quippe temeritatis est, res ex uno Dei nutu pendentes certo statuere, nulla Scripturarum, ac Traditionis accedente suffragatione.

Figmentum igitur est longe maximum, cui tota novi systematis moles incumbit: Innocentem hominem ideo tam diversâ ad perseverandum gratia eguisse, quod hac ex uno duntaxat actu penderet, quo primam vinceret tentationem.

A vero longius abit, quod tam labili, tamque futili fundamento superstruit Theologus Molinianus, de adjutorio, quo perseverant, & salvantur electi, deque gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter agente; quod novem, ut cætera mitam, argumentis evinco.

I. Si homo nulla naturæ infirmitate, nulla carnis corruptione vitiatius, originalis culpa purus per omnia nasceretur; solaque arbitrii libertate, genioque versatili, peccatis admittendis obnoxius, mortalem hanc vitam degeret, quem Pelagiani fabulabantur; doni perseverantiae certitudo ex ea perinde providentia penderet, qua Deus electorum casus ita regere dicitur, ut quidquid illis in diem accidit, beato tandem fine solvantur. Siquidem cum ea in hypotesi Pelagiana, electi ob inconstantiam saltem arbitrii, identidem laberentur, & furgerent, in prædeterminationis suæ finem certo pervenire non possent, nisi Deus ita cuncta disponeret, ut nonnisi in gratia constituti, ex hac luce raperentur. Attamen Augustinus *Adjutorii quo, gratiæque indeclinabiliter, & insuperabiliter agentis necessitatem*, ex ipsa vitiatæ naturæ infirmitate derivat, geminis illis capitibus ad examen vocatis, ut infirmus, ac vitiatus homo in accepta iustitia perseveret. Non itaque ad peculiarem illam providentiam ascribendam collimant, quæ geminis capitibus scriptis sanctissimus Doctor: nec eo tendunt graves illæ, rerumque, atque nervorum plenæ sententiæ, ut id ex naturæ corruptione demonstrat, ac probet, quod omni naturæ corruptione posthabita, perseverantia perinde pars magna foret.

II. Agitatas ab Augustino adversus Pelagianos, ac Semipelagianos de gratia controversias, ad actuales, & efficacem potissime pertinere, nemo necit: seu hanc ad omnia pietatis opera necessariam evinceret contra primos, seu ad initium fidei, atque in bono perseverantiam, necessariam diceret contra secundos. Hanc porro de duplici stantia, ac lapsi hominis adjutorio concertationem adversus Semipelagianos Aduertinos institutam esse, palam est. De gratia igitur actuali sermo venit. Atque id adjutorii nomen sonat, ab Augustino toties usurpatum, quod de gratia adjuvante, atque adeo actuali solet accipi.

III. Idem sanctissimus Doctor octavo capite libri ejusdem de Correptione, & Gratia peculiari divi Petri confessioni, quæ singulari gratiæ actualis auxilio edenda illi erat, tum in confessa Ponticæ

tificum, & Sacerdotum, uti narratur *Act. 4.* tum maxime tempore passionis suæ, atque martyrii, ea ipsa accommodat, quæ de auxilio quo ad perseverandum necessario, deque gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter agente commentatur capitibus undecimo, ac duodecimo. *An audebis dicere, etiam rogante Christo, ut deficeret fides Petri, defecturam fuisse, si Petrus eam defecere voluisset, hoc est, si eam usque in finem perseverare voluisset? Quasi aliud Petrus ullo modo vellet, quam pro illo Christus rogasset, ut vellet. Nam quis ignorat, tunc fuisse perituram fidem Petri, si ea, quæ fidelis erat, voluntas ipsa defecere, & permanuram, si eadem voluntas maneret? Sed quia præparatur voluntas a Domino, ideo pro illo Christus non possit esse inanis oratio. Quando rogavit ergo, ne deficeret fides ejus, quid aliud rogavit, nisi ut haberet in fide liberam, fortissimam, invictissimam voluntatem? Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei, non contra eam liberam defenditur voluntatis. Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia potius libertatem, & ut perseveret, delectabilem perpetuitatem, & insuperabilem fortitudinem. Adjutorium igitur, quo fit opus, gratiæque indeclinabiliter, & insuperabiliter agens, ad peculiarem etiam pietatis actus (qualis profecto erat Christi confessio, de qua paulo ante dicebamus), graveque tentationes certis in occasionibus superandas, ex Augustini sententia, maxime pertinebat.*

IV. Si gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter agens, nil nisi peculiaris providentia est, qua Deus ita varios electorum casus ordinat, atque disponit, ut quidquid in diem accidit, sancto tandem sine quiescat; nec ad peculiarem pietatis actus pertinere putanda est: nulla igitur peculiari occasione insuperabilem electo fortitudinem tribuet gratia Servatoris; sed ad hoc valebit unice, ut infirmitatem erigat si ceciderit; & ad optatum finem destinato perducat. At perseverantiae gratiam, talem, tantamque certis in casibus esse, ut insuperabilem fortitudinem tribuat, Augustini diserta vox est.

V. *Adjutorium quo statui naturæ lapsæ peculiariter, de quo disputat Augustinus capite 11.* constant servandæ iustitiæ propositum operatur, efficitque, ut illum velit electus, ac diligit, contrariotique obices vincat, qui constantia, ac perseverantia, ut rationem virtutis induit, actus sunt. *Hec prima est gratia, quæ data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, quæ fit, ut habeat homo iustitiam si velit: secunda ergo plus potest, quia etiam fit, ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligit, ut carnis voluntatem contraria concupiscenti, voluntate spirituum vincat.* Quis vero neget, gratiam ad edendos virtutis actus necessariam, illosque in nobis, atque nobiscum operantem, actuales & ipsam esse?

VI. Ejusdem adjutorii vim adstruit Augustinus exemplo Martyrum *cap. 12.* quorum victorias, fortitudinem, atque constantiam Adami lapsi, atque socordia opponit. *Hoc sanctorum martyria docuerunt. Denique ille Adam, & terreste nullo, & insuper contra Dei terrentis imperium libero usus arbitrio non stetit in tanta felicitate, in tanta non peccandi facilitate: Isti autem, non dico terreste mundo, sed sævitie ne starent, steterunt in fide; cum videret ille bona presentia, que fuerat relicturns, isti futura, que accepturi fuerant, non viderent. Unde hoc, nisi donante illo, a quo misericordiam consecuti sunt, ut fideles essent, a quo acceperunt spiritum non timoris, quo persecutoribus cedent, sed virtutis, & charitatis, & continentie, quo cuncta invidiam, cuncta invidiam, cuncta cruciantia superarent?* Dicit modo qui volet, gratiam, quæ mi-

ram illam fortitudinem indit, quaeque virtutis, caritatis, & continentiae spiritum donat, externa duntaxat providentia contineri, quae varios electorum casus ita disponit, ut tametsi labantur in dies, sancto demum fine quiescant.

VII. Gratiam, quae operatur velle, actualem nemo non dicit. At adiutorium quo ab Augustino descriptum, ut peculiare naturae lapsae praesidium, gratiaque indeclinabiliter, & insuperabiliter agens, quae ita Danieli nostro stomachum moveret, illa ipsa gratia est, quae in electis operatur, ut invictissime velint, bonamque ipsis voluntatem indit. Tantum quippe, Augustini verba sunt, Spiritus Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo possint, quia sic volunt, ideo sic velint, quia Deus operatur, ut velint. Nam si in tanta infirmitate vite huius (in qua tamen infirmitate propter elationem reprehendam perfici virtutem oportebat) ipsis velingeretur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo permanere non possent, manerent si velint, nec Deus in eis operaretur, ut velint, inter tot, & tantas tentaciones, infirmitate sua voluntas ipsa succumberet, & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmitate, nec velint, aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent. Subvenit igitur infirmitati voluntatis humanae, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur; & ideo quamvis infirma non tamen desiceret, neque adversitate aliqua vinceretur. . . Fortissimo quippe dimisit, atque permisit facere, quod vellet; infirmis servavit, ut ipse donante invictissime, quod bonum est, vellet, & hoc deferere invictissime volent.

VIII. Massilenses ex Augustini doctrina, geminis illis capitibus explicata, eaque praesertim loquendi formula (ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur) offensionem passos esse, ex Hilarii ad Augustinum Epistola certo liquet. Molesto ferunt ita dividi gratiam, quae vel tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perseverantiam, non qua fieret, ut perseveraret; sed sine qua per liberum arbitrium perseverare non possit: nunc vero sanctis in regnum per gratiam praedestinatis non tale adiutorium perseverantiae datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur; non solum, ut sine isto dono perseverantiae esse non possint, verum etiam, ut per hoc donum non nisi perseverantes fiat. His verbis Sanctitatis tuae ita moventur, ut dicant quamdam desperationem hominibus exhiberi. Si enim, ajunt, ita Adam adiutus est, ut stare posset in justitia, & a justitia declinare; & nunc ita sancti jurantur, ut DECLINARE NON POSSINT, (viden' ut ad Augustini verbum, indeclinabiliter, alluderent Massilenses?) vel sic, quidam deseruntur, ut aut nec accedant, aut si accesserint, & recedant: ad illam voluntatem pertinuisse dicunt exhortationis, vel comminationis utilitatem, quae, & persilendi, & desilendi obtinebat liberam potestatem; non ad hanc, cui nulle justitiam INEVITABILI necessitate conjunctum est, praeter illos, qui sic creati sunt bis, qui cum universa massa damnati sunt, ut exciperentur per gratiam liberandi. Unde in hoc solo volunt, a primo homine, omnium distare naturam, ut illum integris viribus voluntatis juraret gratia volentem, sine qua perseverare non poterat: hos autem amissis, & perditis viribus credentes tantum, non solum erigat prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes. Ceterum, quidquidlibet donatum sit praedestinatis, id posse, & amitti, & retineri propria voluntate contendunt. Quod tunc falsum esset, si verum putarent, eam, quodam perseverantiam percipisse, ut nisi perseverantes esse non possint. Quis non videat, Massilenses Augustini dictam de gratia actualibus, in partem perseverantiae venientibus accepisse: Hilariique motus illorum

facile sedaturum, si illi Danielis interpretamentum venisset in mentem, quin Augustinum Epistolis fatigare necesse esset?

Neque aliter dictum accepit D. Prosper, quippe qui Magistrum per Epistolam rogat, ut ostendat, quomodo per istam praoperantem, & cooperantem gratiam, liberum non impediatur arbitrium. Quod minus apposite quaereretur, nisi Augustinum de actuali gratia locutum, pro certo haberet. Nemo enim adeo fuerit hebes, ut liberum arbitrium externa illa providentia laedi suspiceret, quae post varios vitae casus, ac lapsus, tunc demum ex hac luce eripitur, dum Deo, fide, & caritate conjunctus est.

Sed, quid interim Augustinus, ut discis fidem asserat, & Massilensium offensionibus medetur? Num forte id a se de Dei providentia dictum respondit, quae varios vitae casus ita dirigit, ut electi, quidquid demum acciderit, non nisi sancto fine quiescant? Audiamus. Ut non discedamus a Deo, inquit ille, cap. 7. de Dono perseverantiae, ostendit dandum esse non nisi a Deo, cum poscendum ostendit a Deo. Qui enim non infertur in tentationem, non discedit a Deo. Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc sunt; fuerat in homine antequam caderet. Quae tamen libertas voluntatis in illius prime conditionis praesentia, quantum valuerit, apparuit in Angelis, qui, Diabolo cum suis cadente, in veritate steterunt, & ad securitatem perpetuam non ceciderunt, in qua nunc eos esse certissimi sumus, pervenire meruerunt. Post casum autem hominis, non nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere. . . . ut homo non recedat ab eo. Nihil hic de peculiari providentia, quamquam & ipsa perseverantiae pars magna sit. Unus de gratia actuali sermo est, quam felicit. Oratione Dominica postulamus, quamque Oratioe Dominicae Doctore ex S. Cypriano Martyre his verbis exponit: Quando autem rogamus ne in tentationem veniamus, admonemur infirmitatis, & inobedientiae nostrae, dum sic rogamus, ne quis se insolenter extollat, ne quis sibi superbe, & arroganter aliquid assumat, ne quis aut confessionis, aut passionis gloriam suam ducat, cum Dominus ipse humilitatem docens dixerit: Vigilare, & orare ne veniat in tentationem; spiritus quidem praeparus est, caro autem infirma: Ut dum procedit humilis, & submissa confessio, & datur totum Deo, quidquid suppliciter cum timore Dei petitur, ipsius pietate praesitetur.

IX. Si, quod Daniel de certitudine perseverantiae contendit, veritatem habet, consequens erit, Latronis poenitentis perseverantiam, aliorumque bene plurium, qui extremis duntaxat vitae metis admoti fidem catholicam amplectuntur, plenamque sceleribus vitam mutant tum ferme cum deserunt, ob id unum certitudinis, & indeficientiae gaudere titulo, quod ante conversionem ex hac luce erepti non sint. En tibi, si Danieli fidem damus, quo demum recidat Magnum illud, & inestimabile, ut Tridentina Synodus loquitur, perseverantiae donum. En quo demum devolvatur praesentia illa, ac preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur. Lib. de Dono perseverantiae cap. 14.

Clamat Theologus Molinianus, gratiam actualem nullam esse, cui non possit humana voluntas obistere: nullaque idcirco ratione de gratia actuali accipi posse Augustini dictum, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur. Antecedens de lubens, atque ut fidei caput agnosco, si de potestate antecedenti (ut Schola loquitur) sermo fiat. Neque aliud sibi voluit Augustinus praegravi illa, atque nervosa loquendi formula, quae consequentem duntaxat resistendi, scu

seu gratia declinandae, ac superandae potestatem inficiatur. Certe uti voluntatem humanam divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter agi docuit Augustinus, ita immutabiliter moveri docuit D. Thomas quest. 6. de Malo, art. unico ad 3. pari omnino energia. Nec dubitandum, quin de actuali gratia sermonem instituat. Neque tamen idecirco sublatam voluit hominis libertatem: Deus, inquit, movet immutabiliter voluntatem propter efficientiam virtutis moventis, quae desicere non potest: sed propter naturam voluntatis motae, quae indifferenter se habet ad diversa, non inducit necessitas, sed manet libertas. Quid itaque sublatam verebimur humani arbitrii libertatem, si de gratia actuali Augustini sententiam accipiamus?

Ergo, instat ille, haud aliud sibi volunt, indeclinabiliter, & insuperabiliter, quam infallibiliter: liberumque nobis erit, de infallibilitate, ex Scientia Mediae directione suborta Augustinum interpretari. Spuria est confusio. Infallibilitas enim ex Auxilii indeclinabilitate, ut ita loquar, & insuperabilitate, profecta ex ipsa auxilii conditione, atque natura sobolescit, est nullum illi Scientia Mediae lumen affulgeat. Augustinus porro binis illis capitibus intinam in ipsam adiutorii naturam expendit, nulla praesurgentis, ac dirigentis Scientia Mediae iniectione. Praeterea adiutorii quo status naturae lapsae efficaciam, & infallibilitatem altrui eo loci sanctissimus Doctor, quatenus ab adiutorio sine quo status naturae innocentis distinctum est: quamque uni indeclinabilitatem, & insuperabilitatem adjudicari, alteri negari. At si de infallibilitate ex Scientia Mediae directione sobolescente, Augustinum intelligas, nihil eo in capite inter utrumque adiutorium discriminis intercedere: cum, & ipsam adiutorium sine quo, Scientia Mediae lumine praesurgente, effectum suum, si Molinianus fidem adiungimus, certissimum fortituri: nec alia de causa Deus falli necius futuram Angeli, auxilio sine quo duntaxat instructi, perseverantiam certissime noverit, quam, quod illam Scientia Mediae lumine explorat.

Neque movet, quod adiecit Theologus Molinianus: Voluntatis arbitrium excisum iri, si ea insuperabilitas, & indeclinabilitas, de qua loquitur Augustinus, efficaci, & actuali gratiae tribuatur; quia sic in causam antecedentem, quae idcirco necessitatem inserit, refunditur. Sunt haec Molinianae Scholae praepredicia, a Thomistis militibus occupata; qui humanae voluntatis arbitrium, quacumque suppositione antecedenti non tolli, multis evincunt; ac tum maxime, quod a Deo totius libertatis fonte originem ducit: qualis illa profecto est, quae ex gratia se ipsa efficaci, ac praedeterminante succrescit. Sic sane Doctor Anglicus I. part. quest. 19. art. 8. ubi cum hanc ipsam Danielis objectionem obviam sibi fecisset ordine tertio: Illud, quod habet necessitatem ex prioribus, est necessarium absolute, & ita respondet. Dicendum, quod posteriora habent necessitatem a prioribus secundum modum priorum. Unde & ea, quae sunt a voluntate divina, talem necessitatem habent, qualem Deus vult ea habere, scilicet vel absolutam, vel conditionalem tantum. Et sic non omnia sunt necessaria absolute. Cui congruit illud D. Anselmi lib. de Concordia cap. 1. Quoniam, quod Deus vult, non potest non esse; cum vult hominis voluntatem nulla cogi, vel prohiberi necessitate ad volendum, vel ad non volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tum necesse est voluntatem esse liberam, & esse, quod vult.

De celeberrimo Augustini loco diximus paulo superius, quam Animadversionum ratio postulare videbatur. At eam nobis necessitatem imposuit inau-

ditum Danielis paradoxum, quod is tamen adeo fidenter ostentat, ut contrarium statuentibus erroris notam affricare non veretur. Neque enim alia de causa, D. Augustini vindicias a nobis contra Launojum adornatas vendicare aggressus est, quam quod celebre sancti Doctoris dictum (ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur) de actuali, & efficaci gratia interpretati, hanc ipsam indeclinabilem, & insuperabilem vocaverimus. At eandem poterat universis Thomistis calumniam importare, quibus hoc idem S. Augustini oraculum efficaci gratiae accommodare familiare est. Poterat, & Clementi VIII. Pontifici Maximo eandem erroris notam inungere, qui gratiae efficaciam effectum certum, & infallibilem ostentatur articulo 10. celeberrimi scripti, hoc idem Augustini oraculum suo accommodat instituto: quod utique fecisset minus apposite, nisi de gratia actuali locutum sanctissimum Praesulem, pro certo poneret, & indubitato. Ac sacrum caput humili veneno aspergere non est ausus: haud enim impune tulisset.

Ceterum cum Augustinus geminis illis capitibus ad examen adductis viam ineat, Scholae Thomisticae, de gratia hominis innocens, adversam, (quod ultimo tandem loco Daniel observat) (Animadv. 39.) data opportunitate expendimus.

XXXI.

LIBELLI SUMMA.

(A pag. 130. ad 134.) Nihil ab Augustino, de summa Dei in corda hominum potestate, super quoque in voluntates imperio dictum contendit, quod non aequae a gratia congruae Defensoribus propugnatur, eoque cum dogmate conciliari perinde non possit.

ANIMADVERSIO.

Sit ita nec ne, videamus. Augustini haec verba sunt, capite 14. libri de Correctione, & Gratia: Cum homines per correptionem in viam iustitiae seu veniunt, seu revertuntur, quis operatur in cordibus eorum salutem, nisi ille, qui quolibet plantans, atque rigans, & quolibet in agris, vel arbutulis operante, dat incrementum Deus; cui volenti saltem facere, nullum hominis resistit arbitrium? Ut quid porro Deo volenti nullum hominis resistit arbitrium? Reponet gratiae congruae vindex, quia Deus iis in circumstantiis vocat electos, quis congruente forte certissime novit, ut vocanti praesentent assensum. Augustinus e contra, non secus ac gratiae se ipsa victricis propugnatores, divinae voluntatis omnipotentiae totum istud ascribit; quod nulla ei voluntas tametsi libera possit obistere (potestate utique consequenti) illiusque efficaciam superare, Sic enim, subiungit ille, velle, seu nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem. . . . Non est itaque dubitandum, voluntati Dei, qui in caelo, & in terra, omnia quaecumque voluit, fecit, & qui etiam illa, quae futura sunt, fecit, humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse, quod vult: etiam de ipsis hominum voluntatibus, quod vult: quod vult, cum vult, facit. Nisi forte (ut ex multis aliqua commemorarem) quando Deus voluit Sauli regnum dare, sic erat in potestate Israelitarum subdere se memorato viro, sicut non subdere, quod utique in eorum erat positum voluntate ut etiam Deo valerent resistere. Qui tamen hoc non facit, nisi per ipso

ipsorum bonorum voluntates, sine dubio habens...

Mirum, gratia congrua Defensores ad suam illam exploratricem scientiam perpetuo confugere...

Non ab familia ex aliis longe multis paris formae ac roboris, Augustini locis, argumenta exeri possunt...

In Enchiridio ad Laurentium cap. 98. Quis tam impie desipiat, ut dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit...

Libro de Praedestinatione Sanctorum cap. 8. Haec itaque gratia, quae occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur.

Capite 10. libri eiusdem: Quando promisit Deus Abrahae in semine ejus fidem gentium, dicens: Patrem multarum gentium posui te: unde dicit Apostolus, Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini...

Libro de Gestis Pelagii cap. 3. Procul dubio plus est agi, quam regi: qui enim regitur, aliquid agit, & a Deo regitur, ut recte agat. Qui vero agitur,

agere aliquid ipse vix intelligitur: Et tamen tantum praestat voluntariis nostris gratia Salvatoris, ut non dubitet Apostolus dicere: Quotquot spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei.

Libro de Dono perseverantiae cap. 6. Tutiores vivimus, si totum Deo damus; non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus.

Libro de Gratia, & Libero Arbitrio cap. 21. Agit omnipotens Deus in cordibus hominum etiam motum voluntatis eorum, ut per eos agat, quod agere ipse voluerit...

Libro 4. ad Bonifacium cap. 9. Oramus ergo non solum pro nolentibus, verum etiam pro repugnantibus, & oppugnantibus: Quid ergo petimus, nisi ut fiant ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes...

XXXII.

LIBELLISUMMA.

(A pag. 134 ad 142.) Semipelagianis in usu Scientiae Mediae a Molinianis toto caelo distare probat: I. Quod illi ad praescientiam bonorum, malorumve operum, quae pueri mundo sublatis...

ANIMADVERSI O.

Ludit, illudque vir Molinianus suis servandis finibus

finibus nimis intentus: Quasi vero id unum in Semipelagianis damnaverit Augustinus, quod Deum bonorum, malorumque operum, quae pueri, si diutius viverent, edidissent, rationem habere dicerent...

Demus itaque Molinianos haud ita turpiter sua illa abuti Scientia Media, ut praedestinari, ac reprobari parvulus dicant, bonorum, malorumve operum praevisione, quae si adultam aetatem attingerent edidissent...

Et paulo supra, sub initium Epistolae, id eos sentire narrat: Qui autem credituri sunt, quire in ea fide, quae deinceps per Dei gratiam sit juvenanda, mansuri sunt, praescisse ante mundi constitutionem Deum; & eos praedestinasse in regnum suum...

(Vide Animadv. 3.) Ceterum Augustinum Scientiae Mediae non abutum duntaxat, sed, & usum data opera confutasse, parco pluribus ostendere. Non modo quia nihil ea de re, hoc ipso, quem eventualimus; articulo, disputat Theologus

Molinianus, unde ad eam telam retevandam invitemur: verum etiam, quia adnotationum, quas adornamus, conditio non patitur, ut tanti moliminis opus aggrediamur.

Unum intactum praeterire non possum, quod Daniel praeter ceteris observari vult, ut se suosque a Semipelagianis procul abire demonstret: Deum scilicet, ut ait, ex Scholae Molinianae sententia, bonum gratiae usum ex conditione futurum certissime quidem praevidere, nequaquam tamen propter hujusmodi bonum usum, gratiam impartiri.

XXXIII.

LIBELLISUMMA.

Augustinum a Molinianae Scholae partibus stare probat. I. Quod scientiam futurorum, quae conditione suspensa sunt, ex vindicte lib. 22. de Civitate Dei cap. 1. ubi futurum Luciferi, & Adami lapsam Deo, antequam illos creare decerneret, notum ostendit.

II. Quod Deum ea in decretis edendis, futurorum notitia dirigi doceat, iis ipsis in locis.

III. Quod lib. 1. ad Simplicianum quest. 2. phra-

phrases istas intererat; gratiam congruam fronte veluti præferentes. Quamvis multi uno modo vocati sint, tamen quia non omnes uno modo effecti sunt, illi soli sequuntur vocationem, qui ei capiendâ reperiantur idonei. . . . Igitur non volentis, nec currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum erat eis, qui secuti sunt vocationem. . . . Si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut & moverentur, & intelligerent, & sequerentur. . . . Illi electi, qui congruenter vocati sunt, sic eum vocat, quomodo se ei congruere, ut vocantem non respiciat. . . . Cum ergo alius sic, alius autem sic moveatur ad fidem, eademque res sepe alio modo dicta moveat; quis audeat dicere, Deo defuisse modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque conjungeret, in qua Jacob justificatus est? Quibus illum alterum Augustini pannulum affuit, ex cap. 14. libri de Dono perseverantiae: Ex quo apparet habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter manus intelligentiam, quo moveantur ad fidem, si congrua fuerit mentibus, vel audiant verba, vel signa concipiant.

ANIMADVERSIO.

Eadem semper oberrat chorda, domesticæ Scholæ præjudiciis occupata. Et quis, quæso, futura conditione suspensa, quæ re ipsa futura sint (ut i Adami, ac Luciferi lapsus) Deo ignota commentus est unquam? Tota, quo medio dignoscantur Thomistæ inter ac Molinianos controversia veritur: iis quidem decretum, quo futura fiant, si bona sunt, aut quo permittantur, si mala sint, statutibus istis circulationibus nescio quis, decreto quolibet, ut dignoscantur ablegato, pro sua cuiusque minerva, quarantibus. Utri felicius Augustini mentem attingant, ex hisce illius sententiis discere, quæ futura sola eorumdem prædeterminatione, atque decreto sciri, constantissime docet, libro de Prædeterminatione Sanctorum cap. 9. cum Semipelagianos illos atrodere animadverteret, quod libro de sex Questionibus Paganorum scripserat, questione 2. Tunc voluisse Christum hominibus apparere, & apud eos predicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri: quasi hanc illorum scientiam decretum omne antevententem, futuriq; consensu exploratricem admisisset, difficultatem hoc brevi responsio occupat: *Cornelius me sine præiudicio latentis consilii Dei aliamque causam, hoc de scientia Christi dicere voluisse?* Quibus satis innuit, nullam se istiusmodi scientiam agnovisse; sed eam duntaxat, quæ latenti divine voluntatis consilio subacta sit. Eodem libro cap. 10. Prædeterminatione sua Deus ea præciavit, quæ fuerat ipse factururus. Tum cap. 17. lib. de dono perseverantiae. An forte nec ipsa dicunt prædeterminata? Ergo nec dantur a Deo, aut ea se daturum esse referunt. Quod si, & dantur, & ea se daturum esse præciavit; profecto prædeterminavit. . . . Si nulla est prædeterminatio, quam defendimus, non præsciuntur a Deo: præsciuntur autem: hæc est igitur prædeterminatio, quam defendimus. Ac demum cap. 18. Deum prædeterminasse est, hoc præciavisse, quod fuerat ipse factururus. Tractatu 68. in Joannem: Fecit ergo ea futura prædeterminanda, factu-

rus est operando. Quæ omnia iisdem ferme verbis leguntur lib. de Prædeterminatione SS. cap. 17. 18.

Quamquam, quid javat multa congerere, ut Augustinum procul ab usurpanda scientia illa dectum antevententem, futurique consensum, ac boni libertatis usus exploratrice, demonstrarem: cum ob id maxime Doctores sanctissimo Molinianæ Scholæ principium insultet, quod supina illius ignorantia Ecclesiam turbarit, viroque non paucos eraditione, ac pietate præcipuos imprudenter offenderit? Interea, inquit ille, I. p. quæst. 23. art. 4. disp. 1. mem. 6. sub ea caligine D. Augustinus ad hoc non attendit; prædeterminationem scilicet ex præscientia usus liberi arbitrii factam esse. Et in Concordia non longe a fine post explicatum Scientiæ Mediæ arcanum: Nos pro nostra tenuitate, rationem totam conciliandi libertatem arbitrii cum divina gratia, præscientia, & prædeterminatione, quam tota hac questione tradidimus, sequentibus principiis, ac quibus eam deduximus, quæque variis in locis tradidimus, immitti iudicamus. Quæ si data, explanataque semper fuissent, forte neque Pelagiana heresit fuisset exorta. . . . neque ex Augustini opinione, concertationibusque cum Pelagianis, tot fideles fuissent turbati, ad Pelagianorum in Gallia, quarum in Epistolis Properi, & Hilarii sit mentio, fuissent extinctæ: ut patet ex his, in quibus homines illos, cum Catholicis convertente, & ab eis diffusisse, eadem Epistole testantur: concertationes denique inter Catholicos facile fuissent compostæ.

Si qua igitur futurorum scientia in decretis edendis regitur Deus, non illa utique decretum quodcumque præstat, sed suo futura decreto subnixa est. Quod ni ponas, non futura sub conditione res erit, sed mere possibili reputabitur. At de his recole, quæ diximus, Animadversione 24. Ubi haud aliam Deo necessariam scientiam, quæ condendis decretis præfulgeat, demonstravimus, quam, quæ simpliciter intelligitur a viris de Schola dicitur, qua se nimirum, suamque omnipotentiam comprehendit: simulque perpendimus, an, & quo sensu, ex Augustini mente præfere dicatur Deus, iustos aliquos, si diutius viverent, esse casuros.

Illud nobis in præsentia severiori critério examinandum, quod tanta pompa ex 2. Questione libri 1. ad Simplicitatem explicat Theologus Molinianus. Quæ in re illud primum mirari subit, omnes illum ingenii nervos intendere, ut Augustinum gratiæ, ac vocationis congruæ partibus addicat, a quibus illum, quam longissime abuisse monuit Societatis maximum syndus Franciscus Cardinalis Toletus, uti, & sese ab hoc commentario professus est alienissimum. Locum integrum tamen oblongiorem excubere lubet, ex 54. Annotatione in cap. 5. Lucæ, ubi de Matthæi vocatione instituto sermone, D. Chrysolomi sententiam congruæ vocationi specie adversentem expendit. *Huius doctrinæ adversari videtur, quod ipsemet Paulus de sua vocatione ad Galatas 1. scripserat: Cum placuit ei, qui me segregavit ab utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret in me filium suum, ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non acquievi carni, & sanguini, Non dicit Paulus, quando novit me obediendum, sed quando illi placuit, qui per gratiam me vocavit. Non expectat Deus semper arbitrium nostrum; quia sua gratia ipsum excitat, ipsique dat velle, & perficere, & qui etiam rebelles convertit, & compellit voluntates. Tunc ergo vocavit, quando illi placuit, & se ante vocasset, utique respondisset, & obtemperasset.* Non ergo ratio,

aut tempus vocationis huius, & similitum referri debet in hominis arbitrium, sed in Dei beneplacitum, cui sic visum est, sicque disposuit. Potest autem intelligi Chrysolomus sic; tunc vocasse discipulos quando sciebat illos obtemperaturos, nimirum per ipsius gratiam. Sciebat enim, quando ipse operaturus erat in eis, ut obtemperarent vocanti, & tunc vocavit, nisi sic intelligas, doctrinam non probo. Nec solum doctrinæ huius Chrysolomi in hac parte non consentio, sed contrariam omnino veram existimo; nimirum tunc vocasse discipulos multos, & præsertim Mattheum, quando plus erant impediti, magisque detinebantur, ne venirent; sic Petrum, & Andream vocavit, quando retia mittebant in mare, nec expectavit, ut jam essent missa, nec prævenit antequam mitterentur; sed dum mittebant, hoc enim magis adhibebat impedimentum; sic Paulum vocavit, quando in via erat, nec prævenit professionem ejus, priusquam accepisset literas a summo Sacerdote, & vocavit dum opus ferebat, minusque ad obsequendum paratus erat; sic nunc Mattheum vocat, non antequam sederet, sed dum ad ipsum telonium sedebat, & ipsi operi incumbebat, in hoc enim virtus vocantis magis clarescit, & magnitudo gratiæ revelatur; minusque homo de sua virtute, meritoque potest presumere TOTUS EST AUGUSTINUS IN HAC DOCTRINA, quam in hac parte probo.

Neque minus admiratione dignum, quod in astruenda congrua vocatione præsidium ferme omne mutuatur ex libris ad Simplicitatem, ab Augustino juvene, ante subortam Pelagianam hæresim adornatis, quibus Bellarminus Societatis lumen alterum, hoc ipso in capite auctoritatem ademit; tanquam doctrinam, libris aliis maturiori ætate contra Pelagianos, ac Massilientes exartatis, contrariam contineret. Augustinus, inquit ille lib. 2. de Gratia, & Lib. Arb. cap. 15. cum scripsit libros ad Simplicitatem, adhuc juvenis erat, neque multa invenerat in hac difficillima questione, quæ postea majori diligentia investigavit, & reperit. Tum laudatis nonnullis sanctissimis Præfatis sententiis ex Epistola 194. ad Sixum, & Epistola 186. ad Paulinum excerptis: *Vides*, inquit, quam aliter sapiat Augustinus senex, quam Augustinus juvenis? Nam senex scripsit ad Sixum, & Paulinum, juvenis ad Simplicitatem. Cui quidem purpurati Scriptoris censura nihil officit, quod Augustinus ipse lib. 2. Rertractationum cap. 1. libro de Prædeterminatione Sanctorum cap. 4., & lib. de Dono perseverantiae cap. 21. æmulos ad libros Simplicitatis in scriptis identidem mittat, sanam illic, castamque sententiam percepturos. Perspicuum quippe est, id non universoni a sanctissimo Præfate factum, sed occasione duntaxat liberalis ad gratiam vocationis, ac necessariæ ad initium fidei Dei gratiæ, quam, jam tunc divina revelatione perfusus, priori ad Simplicitatem libro, defenderrat. Videant, inquit, utrum in libri primi posterioribus partibus, eorum duorum, quos mei Episcopatus initio, antequam Pelagiana heresit appareret, ad Simplicitatem Mediolanensem Episcopum scripsit, remanserit aliquid, quod vocetur in dubium, gratiam Dei secundum merita nostra dari; & utrum ibi non satis egerim, etiam initium fidei esse donum Dei. Imo nonnulla se minus limatæ, minusque circumspicte hoc ipso in libro posuisse, haud obscure innuit, dum adiecit, se proficicnter Deo miserante scripsisse, non tamen a perfisione cepisse. Quare quod attinet subtiliores gratiæ controversias, de ipsi Augustini libris, ante Pelagianam hæresim adornatis, hoc idem citra invidiam dici potest, quod is de veterum Patrum opusculis observavit, cap. 14. libri de Prædeterminatione Sanctorum: *Quid igitur opus est, ut illorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista heresit oriretur, non*

habuerunt necessitatem, in hac diffidili ad solvendum questione versari: quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogenterent?

Utique tamen se res habeat, Augustinum ad Simplicitatem scribentem, totum in ære suo temere jactat Molinianus Disputator. Quamquam enim diminue, minusque limatæ scripserit juvenis, haud tamen abscessit a vero; quæque de congrua vocatione insinavit identidem, alio plane sensu accipi voluit, quam quo nunc a Molinianis accipitur. Et quidem Augustinum, de externa duntaxat vocatione congrua disputare, quæ signis, verbis, ac miraculis fiat; non de interna, quæ secretiori divinæ gratiæ illustratione, atque excitatione præturat, nemo negaverit. Ea quippe vocationis exempla ponit, quæ externum duntaxat excitementum plus satis innunt. Nathanael, inquit Lib. 1. ad Simplicitatem q. 2. unam sententiam, quam ab illo Christo auditus, respondit: Rabbi, tu es Filius Dei. . . . Miraculo factis in Cana Galilee, crediderunt in eum Discipuli ejus. . . . Multi nec suscitatis mortuis crediderunt. De cruce, atque morte ejus convitit etiam Discipuli stubarunt, & tamen Latro tunc creditus, cum eum non præstantiorem videret in operibus, sed consortio crucis equalem. Unus etiam de numero Discipulorum post ejus resurrectionem, non tam virtutibus membris, quam recentibus cicatricibus creditus: Multi ex eorum numero, a quibus crucifixus est, qui videntes eum miracula facientem contemserunt, Discipulis eum prædicantibus, & in nomine ejus talia facientibus crediderunt. . . . Eadem res sepe alio modo dicta movet, alio modo dicta non movet. Nihil hic præter signa, miracula, verba memorat Augustinus. Si itaque vocationem hanc, ob id unum in electis congruam, aptam, idoneam, convenientem censuit Augustinus, effectumque in iis fortiori existimavit, quod illorum genio, inclinationi, ac nativis effectibus plane respondeat; consequens est, Augustinum, hæresim puridiffimam docuisse; solum nimirum vocationem externam, gratia interna penitus ablegata, ad conversionem, & fidem abunde sufficere.

Quid ergo? De convenientia, aptitudine, congruitate, quam facit gratia, non natura, intelligendus est Augustinus. Ita scilicet, ut ex tam multis eodem modo externe vocatis, vocantem nonnulli sequantur, quia in eis interna divinæ gratiæ vis pios illos cordis affectus operatur, quæ vocationi capiendæ idoneæ, aptique fiant. Nec alio sensu, Deum electos suos ita vocare contendit sanctissimus Doctor, quomodo scit eis congruere, ut sequantur, vocationemque non respiciant, quam quod gratiæ suæ vim, & efficaciam probe norit, qua fit, ut illis vocatio congruat, eidemque ipsi consentiant.

Hanc ipsam esse S. Augustini mentem, eandemque gratiam congruam, qualis a Molinianis afferitur, hoc ipso, qui nobis objicitur loco confutasse liquet, egregia illa, ac præclara sententia, qua totam ferme illam questionem absolvit. *Quis habet in potestate tali viso attingi mentem suam, quo ejus voluntas moveatur ad fidem? Quis autem animo amplectitur aliquid, quod eum non delectat? Aut quis habet in potestate, ut vel occurrat quod eum delectare possit, vel delectet cum occurrerit? Cum ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inspiratur hoc, & præbetur gratia Dei, non nisi nostro, & industria, aut operum meritis comparatur: quia ut sit minus voluntatis, ut sit industria studii, ut sint opera charitate ferventia, ille tribuit ille largitur. Certe si nullus habet in potestate sua, ut eum delectet, quod menti occurrerit, dum vocatur ad fidem; non est igitur in hominis potestate, ut vocatio*